

KS. JANUSZ GREŻLIKOWSKI ^{a, b, ©}

 0000-0002-8538-9208

- ^a Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; Wydział Prawa Kanonicznego; Instytut Prawa Kanonicznego, ul. Dewajtis 5, 01-815 Warszawa, PL
- ^b Teologiczne Towarzystwo Naukowe Wyższego Seminarium Duchownego we Włocławku, ul. Prymasa Stanisława Karnkowskiego 3, 87-800 Włocławek, PL
- © J.Grezlikowski@Diecezja.Wloclawek.PL

DIECEZJALNA RADA DUSZPASTERKA ORGANEM REALIZOWANIA ZASADY KOLEGIALNOŚCI I SYNODALNOŚCI W KOŚCIELE PARTYKULARNYM

Słowa kluczowe: diecezja, rada duszpasterska, kolegialność, synodalność.

Streszczenie: Począwszy od przemówienia papieża Franciszka w 2015 r., który oznajmił, że „synodalność powinna być konstytutywnym wymiarem Kościoła oraz pewną wrażliwością i stylem funkcjonowania osób i wspólnot kościelnych” zaczęto w dyskursie kościelnym wskazywać, że ustrój Kościoła jest nie tyle hierarchiczny, ile synodalny i kolegialny. Przejawem owej zasady kolegialności i synodalności w Kościele jest również działalność diecezjalnej rady duszpasterskiej, instytucji powołanej przez Sobór Watykański II, której regulacje prawne określiły normy Kodeksu prawa kanonicznego z 1983 r. (kan. 511–514). Stanowi ona organ doradczy biskupa diecezjalnego i jest instrumentem współpracy kapłanów, zakonników i osób świeckich z biskupem diecezjalnym i przejawem zasady kolegialności i synodalności w Kościele, stanowiąc forum twórczego dialogu wiernych diecezji. Normy prawne dotyczące tej instytucji zawarte w Kodeksie dotyczą tylko spraw najważniejszych odnoszących się do jej ustanowienia, składu, kadencji, zwoływania, kompe-

---

KS. DR HAB. JANUSZ GREŻLIKOWSKI (1954–), prof. (UKSW, Warszawa). Polski prezbiter (1979) diecezji włocławskiej. Mgr: teologia, 1979 (KUL, Lublin); mgr lic. nauk prawnych: prawo kanoniczne, 1979 (KUL, Lublin); dr nauk prawnych: prawo kanoniczne, 1984 (KUL, Lublin); dr hab. nauk prawnych: 2000 (UKSW, Warszawa); prof. uczelniany: 2001–2019 (UKSW, Warszawa). Sędzia (1989–) i oficjał (1992–2024) w Sądzie Kościelnym Diecezji Włocławskiej; wikariusz generalny diecezji włocławskiej (2024–).

tencji i zadań oraz zadań, roli i miejsca w niej biskupa diecezjalnego, pozostawiając prawu partykularnemu unormowanie wielu kwestii wynikających z realiów danej diecezji. Dobrze określony zakres działań i aktywności rady duszpasterskiej oraz funkcja reprezentatywna czynią z niej ważną i znaczącą instytucję współpracy i dialogu we wspólnocie Kościoła partykularnego oraz przejaw realizowania zasady kolegialności i synodalności szczególnie na płaszczyźnie pracy i działalności duszpasterskiej w diecezji.

Wiele się dzisiaj mówi i pisze o zasadzie kolegialności, a przede wszystkim synodalności w Kościele. Zaczęło się to od przemówienia papieża Franciszka z 2015 r., w którym oznajmił, że „synodalność winna być konstytutywnym wymiarem Kościoła oraz pewną wrażliwością i stylem funkcjonowania osób i wspólnot kościelnych”¹. Zaczęto więc w dyskursie kościelnym wskazywać, że ustrój Kościoła jest nie tyle hierarchiczny, ile synodalny i kolegialny. W ten sposób rozpoczął się w Kościele zainicjowany przez papieża proces i ruch synodalny, który może „przenicować” eklezjologię, struktury kościelne i prawo kanoniczne. Wskazuje się dzisiaj, że obie zasady należą do zespołu elementów konstytutywnych Kościoła i stanowią swego rodzaju atrybuty jego istnienia i aktywności oraz całokształtu misyjnej działalności. Zasady te rozumiane są jako wynikający z apostołskości Kościoła sposób sprawowania władzy pasterskiej biskupów w jedność z papieżem i pod jego przewodnictwem². Pośrednio termin ten odnosi się także do łączności biskupa z jego prezbiterium i wiernymi świeckimi. W tym kontekście jawi się instytucja Diecezjalnej Rady Duszpasterskiej wprowadzona przez Sobór Watykański II w dekrete *Christus Dominus*³, a którą następnie polecił wprowadzać papież Paweł VI i posoborowe normy prawne pod kierownictwem Kongregacji do Spraw Duchowieństwa, po czym znalazła się w normach Kodeksu prawa kanonicznego Jana Pawła II z 1983 r. (kan. 511–514)⁴.

---

¹ Pełny tekst przemówienia: Franciszek, pap., Przemówienie podczas uroczystości upamiętniającej 50. rocznicę ustanowienia Synodu Biskupów „Synodalność” konstytutywnym wymiarem Kościoła, 17 X 2015, www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/przemowienia/synodalnosc_17102015.html [9 VIII 2023]; por. G. Strzelczyk, *Synodalność: musisz iść przez to, czym nie jesteś*, „Więź”, 2(2021), s. 43.

² J. Krzywdą, *Zasada kolegialności a zasada synodalności w Kościele*, „Biuletyn Stowarzyszenia Kanonistów Polskich”, 2022, nr 35, s. 102, DOI: 10.32084/bskp.4421.

³ DB, n. 27.

⁴ T. Pawluk, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, t. 2: *Lud Boży i jego nauczanie i uświęcanie*, Olsztyn 1986, s. 250–251.

Diecezjalna rada duszpasterska jest więc stosunkowo młodą kościelną instytucją kolegialną, która stanowi konkretyzację i wyrażenie doktryny *Vaticanum II*, zwłaszcza jego nowej eklezjologii. Stąd ustawodawca kościelny umiejscawia ją w rzeczywistości Kościoła partykularnego jako stały organ doradczy biskupa diecezjalnego, złożony z wybranych wiernych, tak duchownych jak i świeckich, działający z inicjatywy i pod przewodnictwem biskupa, służący pomocą temuż biskupowi w rozpoznawaniu potrzeb duszpasterskich w diecezji oraz w podejmowaniu wniosków praktycznych w tej dziedzinie. Tak określony zakres jej działania oraz funkcja reprezentatywna czynią z niej ważną i znaczącą instytucję współpracy i dialogu we wspólnocie Kościoła partykularnego, przede wszystkim na płaszczyźnie pracy i działalności duszpasterskiej w diecezji. Warto zatem przybliżyć w niniejszym opracowaniu najważniejsze informacje odnoszące się do tej instytucji w celu poznania jej statusu prawnego, zadań, funkcji i znaczenia w życiu Kościoła partykularnego w odniesieniu do zasady kolegialności i synodalności w Kościele.

1. Diecezjalna rada duszpasterska przejawem realizacji zasady kolegialności i synodalności w Kościele

Jak wiemy, z woli Chrystusa Pana, odpowiedzialnym za duszpasterstwo w Kościele partykularnym jest biskup diecezjalny. Posługę pasterską, a mianowicie nauczanie, uświęcanie i kierowanie Ludem Bożym, Chrystus powierzył nie całej społeczności wiernych, lecz pasterzom na mocy specjalnej konsekracji oraz poprzez kanoniczne posłannictwo. Stąd biskupi diecezjalni są tymi pasterzami, którzy „kierują powierzonymi sobie poszczególnymi Kościołami jako zastępcy i legaci Chrystusa [...]. Władza ta, którą w imieniu Chrystusa osobiście sprawują, jest władzą własną, zwyczajną i bezpośrednią”⁵. Tego rodzaju prawo konstytutywne Kościoła nie wyklucza jednakże możliwości służenia pomocą urzędowi pasterskiemu przez wszystkich wiernych, duchownych i świeckich, co stanowi przejaw zasady kolegialności i synodalności. Wierni bowiem, „stosownie do posiadanej wiedzy, kompetencji i autorytetu mają możliwość, a niekiedy nawet obowiązek, ujawniania swojego zdania w sprawach, które dotyczą dobra Kościoła”⁶. To ujawnianie swojego zdania dla dobra Kościoła może przybrać formę instytucjonalną, czyli odbywać się w ramach instytucji,

---

⁵ KK, n. 21; por. KPK, kan. 381.

⁶ KK, n. 37; por. Strzelczyk, *Synodalność*, s. 44.

którą ustawodawstwo kościelne nazywa radami. Stąd w normach kodeksowym mówimy o różnych radach: biskupiej, kapłańskiej, ekonomicznej, kolegium konsultorów oraz radzie duszpasterskiej, które wspomagają biskupa diecezjalnego w zarządzaniu diecezją w różnych dziedzinach i aspektach jego apostolskiej posługi i stanowią realizację zasady kolegialności i synodalności⁷. Obok bardzo ważnej rady kapłańskiej⁸, która jest ciałem doradczym złożonym z przedstawicieli wszystkich prezbiterów Kościoła partykularnego, czy kolegium konsultorów⁹ będącego także organem kolegialnym w strukturze Kościoła partykularnego, a którego członkowie wywodzą się z rady kapłańskiej, znaczącą rolę w życiu i działalności Kościoła lokalnego spełnia rada duszpasterska.

Spośród nowych instytucji, powołanych do istnienia przez Sobór Watykański II, diecezjalna rada duszpasterska była chyba najbardziej oryginalna i w tym czasie prawdopodobnie najbardziej odważna w swej prawnej koncepcji. Oferując wiernym innym niż duchowni, ale też wspólnie z nimi, możliwość systematycznej współpracy w zakresie duszpasterstwa na poziomie Kościoła partykularnego, diecezjalna rada duszpasterska może być uważana nie tylko za przykład odnowy strukturalnej tegoż Kościoła, ale można i należy traktować ją jako konkretny wyraz zasady kolegialności i synodalności Kościoła oraz podstawowej równości wszystkich ochrzczonych co do ich godności i jedności działania w budowaniu Ciała Chrystusowego¹⁰.

2. Teologiczny wymiar rady duszpasterskiej

Chrystus zakładając Kościół, wyposażył go w liczne środki uświęcania i prowadzenia ludzi do zbawienia. Takimi środkami są przede wszystkim sakramenty z Eucharystią na czele. Do środków tych należy zaliczyć także władzę rządzenia, przy pomocy której Kościół ma prawo i obowiąz-

---

⁷ Pawluk, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, s. 236–243 i 250–256.

⁸ E. Górecki, *Rada kapłańska*, w: *Struktury kolegialne w Kościele partykularnym. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej przez Stowarzyszenie Kanonistów Polskich, Wydział Nauk Prawnych TNKUL i Wyższe Seminarium Duchowne w Tarnowie*, Tarnów 2004, s. 81–93; por. J. Borucki, *Rada Kapłańska wyrazem udziału prezbiterów w życiu Kościoła partykularnego*, *AtK*, 135(2000), s. 444–458.

⁹ J. Krukowski, *Kolegium Konsultorów. Struktura i kompetencje*, w: *Struktury kolegialne w Kościele partykularnym*, s. 95–107; por. M. Sitarz, *Kolegium konsultorów w Kodeksie prawa kanonicznego i w partykularnym prawie polskim*, Lublin 1999.

¹⁰ J. Wroceński, *Diecezjalna Rada Duszpasterska – struktura i zadania*, w: *Struktury kolegialne w Kościele partykularnym*, s. 109.

zek wydawania norm, ukazujących ludziom właściwe drogi osiągnięcia nadprzyrodzonego celu. Kościelna władza ustawodawcza, mająca swoje źródło w ustanowieniu Bożym, jest zarazem najgłębszym uzasadnieniem, iż Kościół jest z tegoż ustanowienia Bożego podmiotem prawa, którego zresztą potrzebuje jako koniecznego narzędzia swej działalności zbawczej, podobnie jak Jezus Chrystus potrzebował ludzkiej natury, by dokonać zbawienia świata¹¹.

Najwyższą władzę ustawodawczą w Kościele – jak wiemy – sprawuje Biskup Rzymski oraz – złączone z nim jako głową – Kolegium Biskupów¹². Natomiast w Kościołach partykularnych, z których składa się cały Kościół, władzę tę sprawują biskupi, „którzy z ustanowienia Bożego, dzięki Duchowi Świętemu, który został im dany, zajmują miejsce Apostołów i są ustanowieni w Kościele pasterzami, aby sami byli nauczycielami nauki, kapłanami kultu świętego i sługami rządzenia”¹³. Przez swą konsekrację biskupią wraz z zadaniem uświęcania otrzymują także zadanie nauczania i rządzenia, które z natury swej mogą być wykonywane tylko w hierarchicznej wspólnotcie z głową Kolegium i jego członkami¹⁴.

Jednocześnie cały Lud Boży: biskupi, kapłani, diakoni, zakonnicy, zakonnice i wierni świeccy tworzą jedną, wielką rodzinę nazywaną „komunią”. Więzy te są nie tylko zewnętrzne, ale przede wszystkim wewnętrzne, nadprzyrodzone i niewidzialne. To sam Jezus Chrystus jednoczy wszystkich swoich wyznawców w Niego wierzących. On jest zasadą jedności tej „komunii” i wspólnoty. Ta wzajemna więź: Chrystus we wspólnotcie Ludu Bożego, a wspólnota w Nim – to istota „komunii”. Ta rzeczywistość sprawia głęboką, nadprzyrodzoną jedność członków wspólnoty Ludu Bożego. Stanowi ona Mistyczne Ciało Chrystusa¹⁵. Rzeczywistość „komunii” Kościoła, stanowiąca głęboką więź zarówno między członkami Ludu Bożego, jak również między Bogiem i Jego Ludem, znajduje swój wyraz w Kościele, który „jest w Chrystusie niejako sakramentem, czyli znakiem i narzędziem wewnętrznego zjednoczenia z Bogiem i jedności całego rodzaju ludzkiego”¹⁶.

---

¹¹ Zob. KK, n. 8.

¹² Zob. KPK, kan. 330.

¹³ Tamże, kan. 375 § 1.

¹⁴ Tamże, kan. 375 § 2; zob. KK, n. 20, 21, 24.

¹⁵ Tamże, n. 9; zob. J. Dyduch, *Rola i znaczenie diecezjalnej rady duszpasterskiej*, „Notificationes”, nr 1–3(2002), s. 50–51.

¹⁶ KK, n. 9; zob. M. Żurowski, *Wspólnota kościelna „communio” podstawą prawa kościelnego?*, PK, 20(1977), nr 1–2, s. 68–69, DOI: 10.21697/pk.1977.20.1-2.05.

Do wspólnoty Kościoła wzywa Chrystus wszystkich ludzi. Mają oni w tej wspólnocie realizować swoje powołanie i misję głoszenia oraz dawania świadectwa Ewangelii. Kościół – jak to stwierdza Jan Paweł II w adhortacji apostolskiej *Christifideles laici* – jest „ewangeliczną winnicą, do której zaprasza Chrystus każdego człowieka, który przychodzi na ten świat”¹⁷. Tę „Winnicę Chrystusa” stanowią wierni świeccy, duchowni i zakonnicy; wszyscy oni do niej należą, co więcej – wszyscy oni są Kościołem, to znaczy wspólnotą wiernych żyjących na ziemi pod jednym przewodnictwem papieża oraz biskupów pozostających z nim w łączności. Dlatego wszyscy wspólnie są odpowiedzialni za Kościół¹⁸. Wierni świeccy we wspólnocie Kościoła zostali obdarzeni specyficznym powołaniem, którego celem w sposób szczególny jest „szukanie królestwa Bożego, zajmując się sprawami świeckimi i kierując nimi po myśli Bożej”¹⁹. Ich życie jako członków Kościoła, a zarazem obywateli społeczności świeckiej, powinno odznaczać się jednością, apostołatem, udziałem w nowej ewangelizacji i przemianianiem świata w duchu Ewangelii oraz ożywianiem rzeczywistości doczesnej duchem chrześcijańskim²⁰. Elementami tej odnowy są: nowe doświadczenie Boga, nowe spojrzenie na przyszłość i nowe widzenie teraźniejszości oraz rozumienia Kościoła jako „komunii”, gdzie wierni świeccy mają swoje znaczące i ważne miejsce oraz rolę do spełnienia, między innymi poprzez czynny i kreatywny udział w różnych radach diecezjalnych czy też parafialnych, tym samym realizując zasadę kolegialności Kościoła²¹.

3. Dyspozycje prawne dotyczące diecezjalnej rady duszpasterskiej

Jak wspomniano, diecezjalna rada duszpasterska to stały organ doradczy biskupa diecezjalnego, złożony z wybranych wiernych tak duchownych, jak i świeckich, działający z inicjatywy i pod przewodnictwem samego biskupa, służący pomocą temuż biskupowi w rozpoznawaniu potrzeb duszpasterskich w diecezji oraz w podejmowaniu wniosków praktycznych w tej dziedzinie²².

---

¹⁷ ChL, n. 2 i 15.

¹⁸ Dyduch, *Rola i znaczenie diecezjalnej rady duszpasterskiej*, s. 51.

¹⁹ ChL, n. 9.

²⁰ Tamże, n. 42–43.

²¹ J. Gręźlikowski, *Rady parafialne w świetle aktualnych potrzeb Kościoła w Polsce*, HD, 74(2004), nr 1, s. 45; por. P.A. Liege, *Uczestnictwo świeckich w apostołacie Kościoła*, w: *Nowy obraz Kościoła*, Warszawa 1968, s. 306.

²² Pawluk, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, s. 251.

Tak określona diecezjalna rada duszpasterska jest potrzebna w dzisiejszym Kościele partykularnym z wielu względów. Jej ustanowienia domaga się przede wszystkim misja Kościoła, a więc szeroki front i zakres prac duszpasterskich, a także realizowania zasady kolegalności i synodalności Kościoła. Pracom tym można podołać tylko przy aktywnym współdziałaniu szerokiego kręgu wiernych²³. Za funkcjonowaniem rady duszpasterskiej przemawia wielość i złożoność problemów występujących w dzisiejszym duszpasterstwie, które można właściwie rozwiązać tylko po wieloaspektowej analizie terenu objętego duszpasterstwem. Ponadto idea rady duszpasterskiej koresponduje z dojrzałością religijną dzisiejszych wiernych, odznaczających się rozwiniętym poczuciem odpowiedzialności za losy i przyszłość Kościoła. Rada duszpasterska jest w stanie stać się diecezjalną szkołą odpowiedzialności za duszpasterski rozwój Kościoła partykularnego i może służyć szeroko pojętej idei nowej ewangelizacji²⁴.

3.1. Ustanowienie rady

Jak zaznacza prawodawca kościelny, w poszczególnych diecezjach, jeśli tylko przemawiają za tym okoliczności duszpasterskie, powinna być ustanowiona rada duszpasterska, która działając pod zwierzchnictwem biskupa, ma za zadanie badanie i rozważanie tego wszystkiego, co dotyczy duszpasterskiej działalności w diecezji oraz przedkładanie wynikających z tego wniosków praktycznych²⁵. Powyższa norma prawna dotycząca ustanowienia diecezjalnej rady duszpasterskiej nie ma charakteru fakultatywnego. Rada duszpasterska powinna być ustanowiona w każdej diecezji. Wynika to z użytego trybu rozkazującego: *constitutatur consilium pastorale*. Nakaz ten jednak został złagodzony przez wprowadzenie klauzuli: *quatenus pastoralia adiuncta idsuadeant*. Stąd można wnioskować, iż niekiedy niesprzyjające warunki i okoliczności pasterskie mogą tłumaczyć biskupa diecezjalnego od powołania rady duszpasterskiej²⁶. Nie można jednak mówić o dowolności w jej ustanawianiu, gdyż zobowiązanie takie może wypływać z sytuacji duszpasterskiej panującej w diecezji.

Wydaje się, że ustanowienia rady duszpasterskiej w Kościele partykularnym domaga się przede wszystkim wielość i złożoność problemów

---

²³ Zob. E. Weron, *Laikat i apostołstwo*, Poznań 1999, s. 49–58.

²⁴ Zob. W. Wójcik, *Rada duszpasterska*, AtK, 73(1969), s. 299–312.

²⁵ KPK, kan. 511; zob. PGr, n. 44.

²⁶ Zob. Paweł VI, *Motu proprio Ecclesiae Sanctae*, 6 VIII 1966, AAS, 58(1966), s. 757–784.

spotykanych we współczesnym duszpasterstwie, które można rozwiązywać jedynie po wieloaspektowej analizie i przy współudziale szerokiego kręgu wiernych. Ponadto koncepcja diecezjalnej rady duszpasterskiej harmonizuje z ciągle wzrastającą dojrzałością religijną wiernych, ich poczuciem odpowiedzialności za Kościół i jego rozwój w perspektywie nowej ewangelizacji²⁷.

Należy zauważyć, że chociaż rada duszpasterska, jak wynika z treści kan. 511, nie musi koniecznie istnieć i funkcjonować w każdej diecezji, a prawodawca kodeksowy nie przedłożył katalogu jej zadań, jak to uczynił w przypadku rady kapłańskiej lub kolegium konsultorów czy też rady ekonomicznej, to jednak w związku ze zwołaniem synodu prowincjonalnego rady duszpasterskie wszystkich Kościołów prowincji są wezwane do kolegiального wyboru dwóch swoich przedstawicieli, którzy mają prawo uczestniczyć w tymże synodzie²⁸. Ponadto rada jest zobowiązana wybrać wiernych świeckich i członków instytutów życia konsekrowanego w liczbie określonej przez biskupa diecezjalnego, którzy stają się członkami synodu diecezjalnego²⁹. Wydaje się, że powyższe normy wskazują i przemawiają za koniecznością ustanowienia rady duszpasterskiej w każdej diecezji.

Ukonstytuowana rada nie może działać własną powagą, ale może działać i funkcjonować tylko *sub auctoritate Episcopi*. Zgodnie z wolą prawodawcy kościelnego powołanie i status rad duszpasterskich mają regulować przepisy prawa partykularnego oraz statuty³⁰.

3.2. Reprezentatywny skład rady

Rada duszpasterska składa się z wiernych pozostających w pełnej wspólności z Kościołem katolickim, tak duchownych jak i członków instytutów życia konsekrowanego, a przede wszystkim świeckich wyznaczonych w sposób określony przez biskupa diecezjalnego³¹.

Duchowni mają oczywisty tytuł do zasiadania w diecezjalnej radzie duszpasterskiej. Wynika on z faktu uczestniczenia w jednym i tym samym kapłaństwie i posłudze Chrystusa co biskup oraz pozostawania w ścisłej łączności hierarchicznej ze swoim biskupem. Są oni przecież „pomocnika-

---

²⁷ Wroceński, *Diecezjalna Rada Duszpasterska – struktura i zadania*, s. 114; zob. T. Pawluk, *Diecezjalna Rada Duszpasterska*, PK, 27(1984), nr 3–4, s. 74–75.

²⁸ Por. KPK, kan. 443, § 5.

²⁹ Por. tamże, kan. 463 § 1, p. 5.

³⁰ Zob. Pawluk, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, s. 252.

³¹ KPK, kan. 512 § 1.

mi i doradcami biskupa w posłudze i wypełnianiu obowiązku nauczania, uświęcania i rządzenia Ludem Bożym”³².

Instytuty życia konsekrowanego to instytuty zakonne i świeckie. Pierwsze są stowarzyszeniami prowadzącymi życie wspólne, których członkowie poprzez publiczne śluby wieczyste lub czasowe zobowiązują się do życia według rad ewangelicznych. Drugie zaś są stowarzyszeniami, których członkowie, związani więzami ślubopodobnymi, żyjąc w świecie zmierzają do własnej doskonałości i uświęcenia świata od wewnątrz³³. Instytuty życia konsekrowanego stanowią integralną część Ludu Bożego danej diecezji. Wszyscy kapłani zakonni są współpracownikami biskupa z racji udziału w tym samym kapłaństwie Chrystusowym, zwłaszcza kapłani mający bezpośredni udział w pełnieniu dzieł apostołatu na terenie diecezji. Jest więc rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że wśród członków rady duszpasterskiej powinni się znajdować członkowie instytutów życia konsekrowanego³⁴.

Z przepisu kan. 512 § 1 wynika, że ustawodawcy kościelnemu szczególnie zależy na tym, aby w radzie duszpasterskiej mieli swój udział katolicy świeccy. To dowartościowanie wiernych świeckich w Kościele wynika z eklezjologii *Vaticanum II*, który każdemu człowiekowi odrodzonemu w Chrystusie wyznacza właściwe miejsce we wspólnocie kościelnej i angażuje do współpracy z pasterzami Kościoła³⁵.

W jaki sposób mają być powoływani członkowie rady duszpasterskiej? W tej sprawie prawodawca kościelny stanowi ogólnie: „rada duszpasterska składa się z wiernych [...] wyznaczonych w sposób określony przez biskupa diecezjalnego”³⁶. Zatem sposób powoływania członków rady jest taki, jaki obierze i ustali biskup diecezjalny. Wszyscy członkowie otrzymują swój mandat od biskupa diecezjalnego, jednakże statut tej rady, zatwierdzony przez biskupa, może stanowić, że część kandydatów do rady wyłaniają wybory regionalne lub środowiskowe, część członków wchodzi do rady z urzędu, część zaś mianuje bezpośrednio biskup. Z wyborów pochodzą zwykle kandydaci duchowni jako reprezentanci regionów duszpasterskich. Kandydatury osób świeckich zazwyczaj zgłaszają proboszczowie

---

³² DK, n. 7.

³³ Zob. KPK, kan. 607 § 2 i 710.

³⁴ Zob. Pawluk, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, s. 252.

³⁵ Zob. KPK, kan. 228 § 2.

³⁶ Tamże, kan. 512 § 2.

lub dziekani, po odpowiednich konsultacjach. Przed mianowaniem zakonnika lub zakonnicy biskup powinien uzyskać zgodę kompetentnego przełożonego lub przełożonej³⁷.

Co do kryterium według których należy wyłaniać kandydatów lub powoływać członków rady, to kan. 512 § 2 stwierdza: „do rady duszpasterskiej należy dobrać wiernych w ten sposób, żeby jej skład był rzeczywistym odzwierciedleniem całej części Ludu Bożego, stanowiącego diecezję, z uwzględnieniem różnych regionów diecezji, warunków społecznych i zawodowych oraz udziału, jakie osoby pojedyncze lub zrzeszone mają w apostołstwie”³⁸. Prawodawca żąda zatem, aby rada miała charakter reprezentatywny, by stanowiła obraz wiernych całej diecezji, różnych jej regionów, różnych stanów, zawodów, grup społecznych, różnych form duszpasterstwa i apostołstwa. Reprezentatywność rady jest dla jej członków wyróżnieniem, gdyż to im powierzono reprezentować Lud Boży Kościoła partykularnego. Jest to również zadanie. Należąc do rady, a w szczególności w czasie jej obrad, przedstawiać trzeba nie tylko własne opinie, ale także tych, których się reprezentuje. Dzięki takiej postawie członków rady staje się ona forum dialogu między duchownymi, świeckimi i zakonnikami pod przewodnictwem biskupa diecezjalnego i wyrazem funkcjonowania zasady kolegalności i synodalności Kościoła. W tym dialogu uczestniczy biskup, lecz jego uczestnictwo jest szczególne, bowiem nie przestaje być dla rady autentycznym nauczycielem wiary, kapłanem i pasterzem³⁹. W ten sposób rada jawi się jako forum twórczego dialogu i porozumienia, wspólnej troski o dobro diecezji, nigdy zaś miejscem konfrontacji i wzajemnych pretensji⁴⁰.

Do rady duszpasterskiej należy powoływać tylko tych wiernych, którzy odznaczają się niezachwianą wiarą, dobrymi obyczajami i roztropnością⁴¹. Stąd członkami rady powinni być katolicy światli, roztropni i odważni, którzy mają świadectwem swego życia i świadectwem słowa głosić Chrystusa i zasady ewangeliczne. Winni kształtować w swoim środowisku właściwą opinię i szerzyć poprawne poglądy, zgodne z nauczaniem Kościoła. Jest to zadanie niezwykle ważne wobec wielkiego zamętu, jaki został we współczesnym

---

³⁷ Pawluk, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, s. 253.

³⁸ KPK, kan. 512 § 2.

³⁹ Zob. DB, n. 2.

⁴⁰ Dyduch, *Rola i znaczenie diecezjalnej rady duszpasterskiej*, s. 56.

⁴¹ KPK, kan. 512 § 3.

świecie zasiany w umysłach i sumieniach ludzkich. Możemy powiedzieć, iż powoływanie przez biskupa diecezjalnego członków rady winno odbywać się na zasadzie pewnej stosowności, aby w radzie byli przedstawiciele wszystkich grup wiernych diecezji, którzy znają potrzeby pasterskie Kościoła i diecezji i mogliby dostarczyć roztropnej rady w tej dziedzinie.

3.3. Kadencja i zwoływanie rady

„Radę duszpasterską ustanawia się na czas określony, zgodnie z przepisami statutu, nadanego przez biskupa”⁴². Diecezjalna rada duszpasterska jest z natury swej organem stałym, jednakże w odniesieniu do członków ma charakter tymczasowy. O tym, jak długo trwa kadencja członków rady, decydują przepisy statutu, który nadaje biskup diecezjalny. Stolica Apostolska zaleca, aby nie następowała zmiana wszystkich członków rady w tym samym czasie⁴³. Dzięki systemowi rotacyjnemu pracom rady można nadać charakter ciągły. Rzecz oczywista, że przepisy o kadencji nie dotyczą tych członków rady, którzy weszli w jej skład na podstawie piastowanego urzędu; kadencja tych osób kończy się wraz z utratą danego urzędu.

„Z chwilą zawakowania stolicy biskupiej rada duszpasterska ustaje”⁴⁴. Zatem administrator diecezjalny nie może korzystać z rady duszpasterskiej w sposób statutowy. Nic jednak nie stoi na przeszkodzie, aby tenże administrator, gdyby zaszła taka potrzeba, zebrał członków rady celem zasięgnięcia opinii w konkretnej sprawie duszpasterskiej. Nowy biskup może skład rady duszpasterskiej potwierdzić w całości lub części i korzystać z niej do końca jej kadencji bądź zarządzić nowe ukonstytuowanie rady.

3.4. Kompetencje i zadania

Członkowie rady mają przyjść z pomocą biskupowi, udzielając mu konstruktywnych rad dotyczących spraw duszpasterskich. Radzie – jak wspomniano – przysługuje głos doradczy, co wynika ze struktury Kościoła partykularnego i z natury kapłaństwa hierarchicznego, gdzie na podstawie najstarszej tradycji, tylko posiadający sakrament kapłaństwa legalnie zarządzili i kierowali Kościołem⁴⁵. Stąd spraw przedłożonych przez biskupa diecezjalnego rada nie rozstrzyga w sposób ostateczny. Mimo powołania

---

⁴² Tamże, kan. 513 § 1.

⁴³ Zob. Pawluk, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, s. 253.

⁴⁴ KPK, kan. 513 § 2.

⁴⁵ Por. T. Pieronek, *Rada Duszpasterska: powstanie, rozwój, problematyka*, AnCr, 9(1977), s. 399, DOI: 10.15633/acr.2939.

rady duszpasterskiej biskup zachowuje swobodę decyzji i przysługującą mu z prawa Bożego pełną i zwyczajną władzę pasterzowania w Kościele partykularnym. Z drugiej jednak strony biskup nie może lekceważyć odpowiedzialnych, mądrych i roztropnych ocen, wniosków, postulatów i sugestii rady⁴⁶.

Zatem diecezjalna rada duszpasterska poprzez swoje rady i opinie niejako przygotowuje decyzje biskupa diecezjalnego⁴⁷. W tym celu członkowie rady powinni najpierw posiadać dokładne rozeznanie aktualnego stanu życia religijnego, jego tendencji i potrzeb w Kościele partykularnym. Rzetelna informacja, wyczerpujące i prawdziwe informacje o życiu religijno-moralnym wiernych, jego przejawach pozytywnych i negatywnych, stanowią podstawę doradczości⁴⁸. Biskup powinien cenić głos doradcy rady i starać się z niego korzystać. Wydaje się, że nie byłoby w porządku, gdyby życzliwe rady, będące wyrazem troski o dobro Kościoła, pominął milczeniem i nie wziął pod uwagę. Taka postawa biskupa diecezjalnego przekreślałaby w ogóle sens istnienia rady⁴⁹.

Zadanie, jakie wobec biskupa diecezjalnego powinna spełniać rada duszpasterska, przepis kodeksowy określa następująco: „badać pod władzą biskupa wszystko, co dotyczy działalności pasterskiej, a także rozważać i przedstawiać praktyczne wnioski”⁵⁰. Zatem ogólnym zadaniem rady jest śledzenie i przemyślenie tego wszystkiego, co ma związek z pracami duszpasterskimi w diecezji oraz przedkładanie praktycznych wniosków dotyczących tych prac i zadań.

Precyzując zadania rady duszpasterskiej można powiedzieć, że polegają one na wspomaganiu biskupa diecezjalnego poprzez przedkładanie mu skutecznych i rozważnych rad i propozycji co do: dzieł misyjnych, katechetycznych i duszpasterstwa o zasięgu diecezjalnym; formacji doktrynalnej i ożywiania życia sakramentalnego wiernych; niesienia pomocy kapłanom w ich pracy duszpasterskiej w różnych grupach społecznych lub okręgach terytorialnych diecezji; urabianie opinii publicznej w odniesieniu do spraw dotyczących Kościoła⁵¹.

---

⁴⁶ Zob. Pawluk, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, s. 254.

⁴⁷ Zob. NMI, n. 45.

⁴⁸ Por. J. Dyduch, *Rada Duszpasterska i Rada Kapłańska*, PK, 27(1984), nr 3–4, s. 66–67, DOI: 10.21697/pk.1984.27.3-4.05.

⁴⁹ Tenże, *Rola i znaczenie diecezjalnej rady duszpasterskiej*, s. 57.

⁵⁰ KPK, kan. 511.

⁵¹ Pawluk, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, s. 255.

Szczegółowy przedmiot obrad rady duszpasterskiej jest ściśle uzależniony od biskupa diecezjalnego. Rada rozpatruje sprawy bądź przedłożone przez biskupa, bądź zaproponowane przez członków rady i zaakceptowane przez biskupa. Zagadnienia będące przedmiotem obrad powinny być sprecyzowane. Jest rzeczą wskazaną, aby rada opracowała katalog spraw, które w najbliższym czasie powinny być przedyskutowane⁵².

Członkowie przygotowują decyzje, a podejmuje je biskup. W tym procesie potrzebne jest zaufanie i odwaga, zaś podejmowane konsultacje i zasada współpracy powinny dotyczyć takich spraw, jak: katechizacja, wychowanie dzieci i młodzieży, sytuacja małżeństw i rodzin, małżeństwa rozbite i niesakramentalne, bieda moralna, alkoholizm, narkomania, bieda fizyczna, bezrobocie, cały obszar zagadnień związanych z kulturą i sportem, problem środków społecznego przekazu, zaangażowanie w liturgię⁵³.

Rada duszpasterska nie tylko prowadzi dialog ze swoim biskupem, przedstawia mu opinie, rady, sugestie, dotyczące szerokiego wachlarza spraw duszpasterskich, ale także nastawiona jest na słuchanie. Wsłuchuje się w racje prezentowane przez biskupa, a potem przekazuje je dalej – w swoich środowiskach. Staje się w ten sposób niejako zwornikiem między Ludem Bożym diecezji a jej pasterzem.

Wśród zadań, jakie powinna podjąć rada duszpasterska – o czym wspomniano na wstępie – pojawia się również zadanie nowej ewangelizacji, co wymaga pracy edukacyjno-formacyjnej. Same spotkania rady już posiadają wymiar formacyjny. To jednak za mało. Każdy z członków rady zobowiązany jest do formacji na miarę swoich możliwości, chodzi tu szczególnie o zapoznanie się z nauczaniem społecznym Kościoła. Rada duszpasterska nie jest strukturą polityczną ani żadną partią czy stronnictwem politycznym. Nie znaczy to jednak, że nie zajmuje się sprawami społecznymi i politycznymi. Wprost przeciwnie, gdyż zagadnienia społeczne, polityczne, ekonomiczne posiadają także swój aspekt moralny i etyczny. Zadaniem rady nie jest agitacja czy propaganda, ale ukazywanie i opowiadanie się za wartościami oraz przestrzeganie przed zagrożeniami⁵⁴.

Rada duszpasterska, prowadząc działalność edukacyjno-formacyjną, jawi się zatem jako „swoiste laboratorium wiary”, przyczyniając się do uczenia się i budowania wspólnoty Kościoła.

---

⁵² Tamże.

⁵³ ChL, n. 25; por. Dyduch, *Rola i znaczenie diecezjalnej rady duszpasterskiej*, s. 58.

⁵⁴ Tamże, s. 59.

3.5. Miejsce biskupa w radzie i jej autorytet

Rada duszpasterska wykonuje swoje zadania – jak powiedziano wyżej – pod władzą biskupa diecezjalnego⁵⁵, biskup też oprócz określania sposobu powoływania jej członków⁵⁶ wydaje dla niej statut⁵⁷. Działalność rady jest więc całkowicie podporządkowana władzy biskupa diecezjalnego, stąd też posiada jedynie głos doradczy. Do wyłącznej kompetencji biskupa diecezjalnego należy zwoływanie rady, przewodniczenie jej posiedzeniom oraz zatwierdzanie i publikowanie wniosków praktycznych przedłożonych przez radę⁵⁸. Uprawnienia biskupa wobec rady duszpasterskiej są więc dość szerokie i wynikają z tego, że odnośnie do powierzonej mu diecezji i działających w jej granicach instytucji, biskupowi przysługuje władza konieczna do wykonywania jego pasterskiego urzędu. Nie odnosi się to oczywiście do spraw zastrzeżonych władzy wyższej⁵⁹. Taki układ i miejsce oraz kompetencje biskupa w radzie dyktowane są faktem, że zarządzanie Kościołem partykularnym należy wyłącznie do biskupa diecezjalnego, który realizuje swoje zadania, posługując się władzą ustawodawczą, wykonawczą i sędziowską⁶⁰. Biskupi są bowiem ustanowieni w Kościele przez Chrystusa jako pasterze, nauczyciele i kapłani świętego kultu, sprawując rządy duchowe, a wypełniając swoją misję mają obowiązek troszczyć się o wszystkich wiernych powierzonych ich trosce, jak również ukazywać i wyjaśniać im prawdy wiary⁶¹.

Nie jest więc możliwe i nie może być ważnie dokonane zwołanie rady bez zgody biskupa, co nie przeszkadza, iż w pewnych okolicznościach i w ważnych przyczynach sami członkowie rady mogą biskupowi sugerować jej zwołanie. Należy nadto zauważyć, iż przewodniczenie radzie nie oznacza, że biskup koniecznie musi być animatorem każdego posiedzenia; niekiedy nawet korzystniej będzie, gdy biskup wyznaczy kogoś z rady na przewodniczącego zebrania, by zapewnić obradom pełną swobodę w poszukiwaniu i formułowaniu praktycznych wniosków i spostrzeżeń. Może też takim posiedzeniom rady przewodniczyć delegat biskupa diecezjalnego⁶². Należy

⁵⁵ Por. KPK, kan. 511.

⁵⁶ Por. tamże, kan. 512.

⁵⁷ Por. tamże, kan. 513 § 1.

⁵⁸ Por. tamże, kan. 514 § 1.

⁵⁹ Por. tamże, kan. 381 § 1.

⁶⁰ Wroceński, *Diecezjalna Rada Duszpasterska – struktura i zadania*, s. 121–122.

⁶¹ Por. E. Sztafrowski, *Lud Boży w strukturze Kościoła*, AtK, 102(1984), s. 215–216.

⁶² Wroceński, *Diecezjalna Rada Duszpasterska – struktura i zadania*, s. 122.

również przypomnieć, że przedkładane przez członków rady wnioski mają jedynie walor propozycji i sugestii, a więc – co już wspomniano – biskup diecezjalny jest wolny w kwestii ich akceptacji. Opinie te i rady powinny jednak być znaczącą pomocą w sprawach duszpasterskich.

Każde posiedzenie rady powinno być protokołowane przez jej sekretarza, który jest wybierany przez radę większością głosów lub przez specjalnie powoływanego protokolanta. Protokół pozostaje do dyspozycji biskupa. Publikować można tylko te wyniki obrad, które biskup uzna za słuszne⁶³. Konsultacja z radą jest także fakultatywna. Biskup zwołuje radę w zależności od potrzeb duszpasterskich, nie rzadziej jednak niż jeden raz w roku⁶⁴.

Należy zauważyć, że diecezjalna rada duszpasterska została powołana w celu współpracy z biskupem diecezjalnym nie zaś w celu ograniczenia jego władzy. Biskup zachowuje zatem przysługującą mu z prawa Bożego pełną i zwyczajną władzę pasterzowania w powierzonym Kościele partykularnym. Powinien on jednak mieć na uwadze to, że korzystanie z mądrych rad nie podważa jego władzy ani nie narusza autorytetu. Dobre rządy polegają także na otaczaniu się ludźmi kompetentnymi, korzystaniu z ich doświadczenia i wiedzy oraz słuchaniu ich rad⁶⁵.

Omawiana rada powinna mieć wydany przez biskupa diecezjalnego statut określający naturę, cel, sposób powoływania członków, ich liczbę, czas trwania mandatu, organizację wewnętrzną i sposób działania rady. Ponadto statut powinien zawierać wszystkie konieczne elementy, aby powstał prawdziwy i czytelny obraz tej instytucji w życiu diecezji. Zależnie od okoliczności i miejsca powinien on również przewidywać szczegółowe rozwiązania strukturalne, a także gwarantować efektywność działania rady⁶⁶. W ten sposób działania rady będą bardziej efektywne i zrozumiałe dla ogółu diecezjan.

4. Rada duszpasterska a inne organy doradcze biskupa diecezjalnego

Pojęcie duszpasterstwa, wokół którego obraca się działalność diecezjalnej rady duszpasterskiej, jest bardzo szerokie, stąd też jest rzeczą zrozumiałą, że działalność wielu organów o charakterze doradczym funkcjonujących w diecezji może wzajemnie zachodzić na siebie. Ścisłych granic tej działal-

---

⁶³ Pawluk, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, s. 254.

⁶⁴ Por. KPK, kan. 514 § 2.

⁶⁵ Por. Wroceński, *Diecezjalna Rada Duszpasterska – struktura i zadania*, s. 123.

⁶⁶ Tamże, s. 124.

ności nie da się określić, można jednak wytyczyć pewne granice ogólne, co jest zapewne wskazane dla właściwego funkcjonowania wszystkich organów doradczych na terenie Kościoła partykularnego (rady kapłańskiej, rady biskupiej, kolegium konsultorów, komisji diecezjalnych i kurii biskupiej).

Przed wszystkim należy dostrzec różnice zachodzące w działalności rady duszpasterskiej i rady kapłańskiej. Obie te rady diecezjalne cechuje charakter wybitnie doradczy w stosunku do biskupa diecezjalnego, jednakże pierwsza jest przedstawicielstwem ogółu wiernych diecezji, druga zaś – senatem biskupa i reprezentantem prezbiterium diecezjalnego⁶⁷. Rada duszpasterska, zajmując się problemami duszpasterstwa diecezjalnego, ma na uwadze dotarcie do wszystkich wiernych ze środkami uświęcenia, jakimi dysponuje Kościół oraz zintensyfikowanie życia i działania Ludu Bożego według Ewangelii. Natomiast rada kapłańska zajmuje się zagadnieniami związanymi z zarządzaniem diecezją. Wśród zagadnień, jakimi zajmuje się rada kapłańska, mogą się znaleźć zagadnienia duszpasterskie, jednakże będą one wynikać z ogólnych problemów zarządzania diecezją i jej funkcjonowania, gdy tymczasem rada duszpasterska zagadnieniami duszpasterskimi zajmuje się wprost i bezpośrednio⁶⁸.

Działalność omawianej rady nie koliduje z działalnością rady biskupiej. Ta druga, złożona z biskupa diecezjalnego, wikariuszy generalnych i wikariuszy biskupich, również zajmuje się sprawami duszpasterskimi w diecezji, jednakże jej działalność ma charakter pracy niejako codziennej i kameralnej, a jej wnioski zwykle są bezpośrednio wprowadzane w życie Kościoła lokalnego⁶⁹.

Jeżeli chodzi o relację, jaka zachodzi między radą duszpasterską a kolegium konsultorów, to jest ona bezkonfliktowa. Opinia kolegium konsultorów jest konieczna przy podejmowaniu przez biskupa lub administratora diecezjalnego niektórych, określonych w prawie, czynności prawnych. Tymczasem rada duszpasterska ma głos tylko doradczy w odniesieniu do spraw swobodnie jej przedłożonych przez biskupa. Ponadto kolegium konsultorów trwa mimo wakatu stolicy biskupiej, czego nie można powiedzieć ani o radzie duszpasterskiej, ani o radzie kapłańskiej, z której kolegium to się wywodzi⁷⁰.

---

⁶⁷ Dyduch, *Diecezjalna Rada Duszpasterska i Rada Kapłańska*, s. 53–76.

⁶⁸ Pawluk, *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II*, s. 255.

⁶⁹ Zob. KPK, kan. 473 § 3.

⁷⁰ Por. J. Dudziak, *Kolegium Konsultorów, jego struktura organizacyjna i zadania*, TST, 10(1987), s. 389–401.

Rada duszpasterska nie jest agendą czy ramieniem wydziału duszpasterskiego kurii biskupiej. Rada duszpasterska jest organem doradczym biskupa diecezjalnego, natomiast wydział duszpasterski kurii ściśle współpracuje z biskupem i pośrednicząc między biskupem a duszpasterzami w diecezji, spełnia funkcje administracyjne w odniesieniu do powierzonych sobie dziedzin spraw⁷¹. W praktyce jednak między radą duszpasterską a wydziałem duszpasterskim i całą kurią biskupią istnieje ściśle powiązanie. Obecność przedstawicieli kurii na posiedzeniach rady duszpasterskiej przyczynia się z jednej strony do ukierunkowania i lepszego funkcjonowania organów kurialnych, z drugiej zaś – do lepszego poznania przez członków rady problemów duszpasterskich diecezji, dobrze znanych pracownikom kurii biskupiej, co uaktywnia zasadę kolegialności i synodalności⁷².

Rada duszpasterska nie ogranicza kompetencji różnego rodzaju komisji diecezjalnych. Komisje te stanowią zespoły specjalistów w zakresie określonej dziedziny, którzy dzięki swej wiedzy fachowej są w stanie wyrazić opinie lub podejmować decyzje w ściśle określonych sprawach diecezjalnych, zgodnie ze swoim statutem zatwierdzonym przez biskupa diecezjalnego.

Rada duszpasterska nie pomniejsza też roli dziekanów w diecezji. W świetle przepisów prawa kanonicznego dziekani nie tworzą diecezjalnego organu doradczego w ścisłym znaczeniu. Wprawdzie w wielu diecezjach polskich, zanim powstały rady kapłańskie i rady duszpasterskie, dziekani często występowali jako zespół doradczy biskupa w wielu sprawach ogólnodiecezjalnych, jednakże właściwa ich rola doradcza dotyczy tylko spraw dekanatu, który reprezentują. Biskup diecezjalny zwołuje zebrania dziekanów nie tyle w celu zasięgnięcia rady w sprawach diecezjalnych, ile w celu przekazania instrukcji i zarządzeń administracyjno-duszpasterskich⁷³.

---

⁷¹ Zob. J. Krukowski, *Zasady organizacji i funkcjonowania kurii diecezjalnej*, w: *Struktura i zadania kurii diecezjalnej. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej w ramach obchodów Roku Prymasa Wyszyńskiego przez Stowarzyszenie Kanonistów Polskich, Wydział Prawa Kanonicznego UKSW Wydział Nauk Prawnych Towarzystwa Naukowego KUL oraz Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Warszawsko-Praskiej* (Warszawa-Praga, 11–12 IX 2001), red. J. Krukowski, K. Warchałowski, Warszawa 2003, s. 11–26.

⁷² Por. M. Rubak, *Kuria Biskupia w służbie Kościoła lokalnego*, „Kielecki Przegląd Diecezjalny”, 4(1990) s. 265–269.

⁷³ Por. J. Gręźlikowski, *Funkcje i zadania dziekana w świetle przepisów Kodeksu prawa kanonicznego*, KDWi, 72(1989), nr 8–9, s. 207–216; tenże, *Prawa, obowiązki i zadania dziekana w świetle statutów diekańskich obowiązujących w diecezji włocławskiej*, KDWi, 73(1990), nr 1–2, s. 36–42.

Rada duszpasterska – jak już zaznaczono – podejmuje współpracę świeckich z pasterzami i jej instytucjonalnym wyrazem. Powinna zatem współpracować z innymi strukturami Kościoła partykularnego, zwłaszcza z kurią biskupią i z jej agendami duszpasterskimi. Na wzorcową działalność diecezjalnej rady duszpasterskiej czekają parafialne rady duszpasterskie⁷⁴. Potrzebna jest współpraca z istniejącymi w diecezji zespołami, grupami, ruchami, stowarzyszeniami i organizacjami katolickimi, w szczególności z Akcją Katolicką. Ważnym elementem życia religijnego w diecezji jest współpraca diecezjalnej rady duszpasterskiej z radą kapłańską. Biskup korzysta zarówno z pomocy rady duszpasterskiej, jak i rady kapłańskiej. Każda z nich posiada odrębną strukturę i zadania, lecz wspólny cel: praca dla dobra Kościoła lokalnego⁷⁵.

Należy zauważyć, iż mimo funkcjonowania w diecezji rady duszpasterskiej nienaruszone pozostaje prawo wiernych, niebędących członkami tejże rady, do bezpośredniego przedkładania biskupowi diecezjalnemu swoich potrzeb i życzeń „z taką swobodą i ufnością, jaka przystoi synom Bożym i braciom w Chrystusie”⁷⁶.

* * *

Diecezjalna rada duszpasterska stanowi organ doradczy biskupa diecezjalnego. Jej geneza sięga wskazań Soboru Watykańskiego II, a strukturę i zadania kształtuje powszechne prawodawstwo posoborowe, w szczególności Kodeks prawa kanonicznego oraz prawodawstwo partykularne. Omawiana rada reprezentuje Lud Boży diecezji, jest instrumentem współpracy kapłanów, zakonników i świeckich z biskupem diecezjalnym i przejawem zasady kolegialności i synodalności w Kościele. Stanowi forum dialogu wiernych diecezji. W ten sposób ma szansę pomóc w nawiązaniu ścisłego dialogu wszystkich wiernych duchownych i świeckich ze swoim biskupem i stać się instytucją wzajemnej współpracy. Dobrze funkcjonująca rada może przynieść wielkie korzyści duszpasterskie, ponieważ jest w stanie przeanalizować i rozwiązać niejedyn problem duszpasterski w diecezji. Aby tak się stało i działa potrzebni są w niej ludzie odpowiedzialni, roztropni i zaangażowani w misję i życie Kościoła.

---

⁷⁴ T. Pieronek, *Rada Kapłańska wyrazem soborowej odnowy prezbiterium*, PK, 12(1969) nr 3–4, s. 24, DOI: 10.21697/pk.1969.12.3-4.01.

⁷⁵ Dyduch, *Rola i znaczenie diecezjalnej rady duszpasterskiej*, s. 60.

⁷⁶ KK, n. 37; zob. KPK, kan. 212 § 2 i 3.

Normy prawne, dotyczące tej instytucji zawarte w Kodeksie prawa kanonicznego, mówią tylko o sprawach najważniejszych, pozostawiając prawo partykularnemu unormowanie wielu kwestii wynikających z realiów danej diecezji. Od biskupa diecezjalnego w dużej mierze, a także od samych jej członków, zależeć będzie, czy diecezjalna rada duszpasterska będzie spełniała swoje ustawowe zadania, służąc dobru diecezji i jej duszpasterstwu, realizując zasadę kolegialności i synodalności, czy też stanie się marionetkowym gremium osób, którzy we wszystkim podporządkowują się wizji i zdaniu biskupa diecezjalnego lub będą wysuwać jakieś oczekiwania czy życzenia, nierealne do urzeczywistnienia i wprowadzenia w życie duszpasterskie diecezji.

DIOCESAN PASTORAL COUNCIL AUTHORITY FOR IMPLEMENTING THE PRINCIPAL OF COLLEGIALITY AND SYNODALITY IN PARTICULAR CHURCH

Key words: diocese, pastoral council, collegiality, synodality.

Abstract: Starting from the speech of Pope Francis in 2015, who announced that “synodality should be a constitutive dimension of the Church and a certain sensitivity and style of functioning of ecclesial persons and communities”, the church discourse began to indicate that the system of the Church is not so much hierarchical as synodal and collegial. The manifestation of this principle of collegiality and synodality in the Church is also the activity of the diocesan pastoral council, an institution established by the Second Vatican Council, whose legal regulations defined the norms of the Code of Canon Law of John Paul II of 1983 (can. 511–514). It is an advisory body to the diocesan bishop and it is an instrument of cooperation between priests, religious and lay people with the diocesan bishop and a manifestation of the principle of collegiality and synodality in the Church, constituting a forum for creative dialogue of the faithful of the diocese. The legal norms concerning this institution contained in the Code of Canon Law apply only to the most important matters relating to its establishment, composition, term of office, convocation, competences and tasks as well as tasks, role and place in it of the diocesan bishop, leaving the particular law to regulate many issues arising from the realities of a given institution diocese. A well-defined scope of activities and activities of the pastoral council and its representative function make it an important and significant institution of cooperation and dialogue in the community of the particular Church and a manifestation of the implementation of the principle of collegiality and synodality, especially at the level of work and pastoral activity in the diocese.

BIBLIOGRAFIA

- Sobór Watykański II, Konstytucja dogmatyczna o Kościele *Lumen gentium*, 1964, w: *Sobór Watykański II. Konstytucje, dekrety, deklaracje*. Tekst polski, Poznań 1966, s. 105–170.
- Sobór Watykański II, Dekret o pasterskich zadaniach biskupów w Kościele *Christus Dominus*, 1965, w: *Sobór Watykański II. Konstytucje, dekrety, deklaracje*. Tekst polski, Poznań 1966, s. 232–254.
- Sobór Watykański II, Dekret o posłudze i życiu kapłanów *Presbyterorum ordinis*, 1965, w: *Sobór Watykański II. Konstytucje, dekrety, deklaracje*. Tekst polski, Poznań 1966, s. 487–517.
- Paweł VI, Motu proprio *Ecclesiae Sanctae*, 6 VIII 1966, AAS, 58(1966), s. 757–784.
- Jan Paweł II, Adhortacja apostołska *Christifideles laici*, 30 XII 1988, Libreria Editrice Vaticana 1989, tekst polski.
- Jan Paweł II, List apostołski *Novo millennio ineunte*, 6 I 2001, Kraków 2001.
- Jan Paweł II, Adhortacja apostołska *Pastores gregis*, 16 XI 2003, Libreria Editrice Vaticana 2004, tekst polski.
- Franciszek, pap., Przemówienie podczas uroczystości upamiętniającej 50. rocznicę ustanowienia Synodu Biskupów „Synodalność” konstytutywnym wymiarem Kościoła, 17 X 2015, www.opoka.org.pl/biblioteka/W/WP/franciszek_i/przemowienia/synodalnosc_17102015.html [9 VIII 2023].
- Codex Iuris Canonici. Auctoritate Joannis Pauli pp. II promulgatus. Kodeks prawa kanonicznego*. Przekład polski zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu, Poznań 1984.
- Borucki J., *Rada Kapłańska wyrazem udziału prezbiterów w życiu Kościoła partykularnego*, AtK, 135(2000), s. 444–458.
- Dudziak J., *Kolegium Konsultorów, jego struktura organizacyjna i zadania*, TST, 10(1987), s. 389–401.
- Dyduch J., *Rada Duszpasterska i Rada Kapłańska*, PK, 27(1984), nr 3–4, s. 61–77, DOI: 10.21697/pk.1984.27.3-4.05.
- Dyduch J., *Rola i znaczenie diecezjalnej rady duszpasterskiej*, „Notificationes”, 2002, nr 1–3, s. 48–59.
- Górecki E., *Rada kapłańska*, w: *Struktury kolegialne w Kościele partykularnym. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej przez Stowarzyszenie Kanonistów Polskich, Wydział Nauk Prawnych TNKUL i Wyższe Seminarium Duchowne w Tarnowie*, Tarnów 2004, s. 81–93.
- Gręźlikowski J., *Funkcje i zadania dziekana w świetle przepisów Kodeksu prawa kanonicznego*, KDWi, 72(1989), nr 8–9, s. 207–216.
- Gręźlikowski J., *Prawa, obowiązki i zadania dziekana w świetle statutów dziekańskich obowiązujących w diecezji włocławskiej*, KDWi, 73(1990), nr 1–2, s. 36–42.
- Gręźlikowski J., *Rady parafialne w świetle aktualnych potrzeb Kościoła w Polsce*, HD, 74(2004), nr 1, s. 45–58.

- Krukowski J., *Kolegium Konsultorów. Struktura i kompetencje*, w: *Struktury kolegialne w Kościele partykularnym. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej przez Stowarzyszenie Kanonistów Polskich, Wydział Nauk Prawnych TNKUL i Wyższe Seminarium Duchowne w Tarnowie*, Tarnów 2004, s. 95–107.
- Krukowski J., *Zasady organizacji i funkcjonowania kurii diecezjalnej*, w: *Struktura i zadania kurii diecezjalnej. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej w ramach obchodów Roku Prymasa Wyszyńskiego przez Stowarzyszenie Kanonistów Polskich, Wydział Prawa Kanonicznego UKSW Wydział Nauk Prawnych Towarzystwa Naukowego KUL oraz Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Warszawsko-Praskiej (Warszawa-Praga 11–12 IX 2001)*, red. J. Krukowski, K. Warchałowski, Warszawa 2003, s. 11–26.
- Krzywda J., *Zasada kolegialności a zasada synodalności w Kościele*, „Biuletyn Stowarzyszenia Kanonistów Polskich”, 2022, nr 35, s. 91–103, DOI: 10.32084/bskp.4421.
- Liege P.A., *Uczestnictwo świeckich w apostołacie Kościoła*, w: *Nowy obraz Kościoła*, Warszawa 1968, s. 300–314.
- Pawluk T., *Diecezjalna Rada Duszpasterska*, PK, 27(1984), nr 3–4, s. 70–85.
- Pawluk T., *Prawo kanoniczne według Kodeksu Jana Pawła II, t. 2: Lud Boży jego nauczanie i uświęcanie*, Olsztyn 1986.
- Pieronek T., *Rada Duszpasterska: powstanie, rozwój, problematyka*, AnCr, 9(1977), s. 387–402, DOI: 10.15633/acr.2939.
- Pieronek T., *Rada Kapłańska wyrazem soborowej odnowy prezbiterium*, PK, 12(1969), nr 3–4, s. 19–31, DOI: 10.21697/pk.1969.12.3-4.01.
- Rubak M., *Kuria Biskupia w służbie Kościoła lokalnego*, „Kielecki Przegląd Diecezjalny”, 4(1990) s. 265–269.
- Sitarz M., *Kolegium konsultorów w Kodeksie prawa kanonicznego i w partykularnym prawie polskim*, Lublin 1999.
- Strzelczyk G., *Synodalność: musisz iść przez to, czym nie jesteś*, „Więź”, 2(2021), s. 39–51.
- Sztafrowski E., *Lud Boży w strukturze Kościoła*, AtK, 102(1984), s. 211–223.
- Weron E., *Laikat i apostołstwo*, Poznań 1999.
- Wójcik W., *Rada duszpasterska*, AtK, 73(1969), s. 299–312.
- Wroceński J., *Diecezjalna Rada Duszpasterska – struktura i zadania*, w: *Struktury kolegialne w Kościele partykularnym. Materiały z ogólnopolskiej konferencji naukowej zorganizowanej przez Stowarzyszenie Kanonistów Polskich, Wydział Nauk Prawnych TNKUL i Wyższe Seminarium Duchowne w Tarnowie*, Tarnów 2004, s. 104–116.
- Żurowski M., *Wspólnota kościelna „communio” podstawą prawa kościelnego?*, PK, 20(1977), nr 1–2, s. 61–77, DOI: 10.21697/pk.1977.20.1-2.05.